

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Tomáš Machurek

advokát

IČO 662 37 823

Instituce

Generali Pojišťovna a.s.

IČO 618 59 869

Bělehradská 299/132

12000 Praha 2

Č. j. FA/SR/ZP/923/2017 - 23

Praha 23. 10. 2018

Rozhodnutí o námítkách

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 1. 9. 2017 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, ve věci zaplacení částky 450.220 Kč s příslušenstvím z pojistné smlouvy č. ■■■, takto:

- I. **Námítky navrhovatele, ■■■, doručené finančnímu arbitrovi dne 20. 9. 2018, č. j. FA/SR/ZP/923/2017-18, se zamítají a nález finančního arbitra ze dne 11. 9. 2018, č. j. FA/SR/ZP/923/2017-17, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi potvrzuje.**
- II. **Námítky instituce, Generali Pojišťovna a.s., IČO 61859869, se sídlem Bělehradská 132, 120 00 Praha 2, doručené finančnímu arbitrovi dne 26. 9. 2018, č. j. FA/SR/ZP/923/2017-20, se zamítají a nález finančního arbitra ze dne 11. 9. 2018, č. j. FA/SR/ZP/923/2017-17, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi potvrzuje.**

Odůvodnění:

1. Řízení o návrhu

Navrhovatel se domáhá vydání bezdůvodného obohacení z neplatné pojistné smlouvy o životním pojištění, kterou uzavřel s Institucí, protože Instituce nepřevzala pojistné riziko a pojistná smlouva je v rozporu se zákonem č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojišťovnictví“) a odporuje smyslu a účelu zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o podnikání na kapitálovém trhu“). Navrhovatel neplatnost pojistné smlouvy dovozuje i z toho, že ujednání pojistné smlouvy jsou v rozporu se zásadou poctivosti.

Finanční arbitr rozhodl ve sporu mezi Navrhovatelem a Institucí nálezem ze dne 11. 9. 2018, č. j. FA/SR/ZP/923/2017-17 (dále jen „Nález“).

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel dne 18. 4. 2005 podepsal návrh na uzavření pojistné smlouvy o investičním životním pojištění Clever Invest Easy s počátkem pojištění od 1. 5. 2005 (dále jen „Návrh na uzavření pojistné smlouvy“), který Instituce akceptovala jako pojistnou smlouvu č. ■■■ (dále jen „Pojistná smlouva“).

Finanční arbitr nezjistil, že by se nedílnou součástí Pojistné smlouvy nestaly všeobecné pojistné podmínky pro soukromé pojištění osob (VPP POS 2005/1) a zvláštní pojistné podmínky pro investiční životní pojištění (ZPP IŽP 2005/01); (dále jen „Zvláštní pojistné podmínky“), protože Návrh na uzavření pojistné smlouvy obsahuje Navrhovatelem podepsané prohlášení: „Potvrzuji, že jsem převzal/a a před uzavřením pojistné smlouvy jsem byl seznámen/a seznámen/a se zněním všeobecných pojistných podmínek pro soukromé pojištění osob VPP POS 2005/01, zvláštních pojistných podmínek pro investiční životní pojištění ZPP IŽP 2005/01...“.

Finanční arbitr nejprve posoudil námitku promlčení, kterou v řízení vznesla Instituce, a dovedl, že promlčeny jsou nároky Navrhovatele z doby před 1. 9. 2014, tedy 3 roky před podáním návrhu na zahájení řízení.

Finanční arbitr následně dovedl, že Pojistná smlouva je neplatná v ujednání o strhávání rizikového pojistného na smrt a že toto ujednání je oddělitelné od ostatních částí Pojistné smlouvy. Jelikož si Instituce bez platného právního důvodu strhla rizikové pojistné na smrt, uložil finanční arbitr Instituci povinnost takto stržené rizikové pojistné vydat jako bezdůvodné obohacení.

Při rozhodování o výši bezdůvodného obohacení, které je Instituce povinna vydat Navrhovateli z titulu neplatného ujednání Pojistné smlouvy, nemohl finanční arbitr v souladu s výše uvedeným přiznat Navrhovateli celou částku strženého rizikového pojistného, a Instituci uložil povinnost zaplatit Navrhovateli částku ve výši 197,20 Kč, která odpovídá rizikovému pojistnému strženému v nepromlčeném období, tedy po datu 1. 9. 2014.

Finanční arbitr musel současně Instituci uložit sankci podle § 17a zákona o finančním arbitrovi, a to ve výši 15.000 Kč.

3. Námítky Navrhovatele

Navrhovatel považuje část Nálezu o námitce promlčení za zmatečnou, neboť z ní finanční arbitr nedovozuje žádné právní závěry

Navrhovatel argumentuje, že finanční arbitr dovedl, že Pojistná smlouva je platná, takže mu není jasné, jak mohl finanční arbitr dovést prokazatelnou vědomost Navrhovatele o důvodu neplatnosti Pojistné smlouvy. Navrhovatel argumentuje, že pokud zde není podle názoru finančního arbitra důvod neplatnosti, tak o něm Navrhovatel nemohl vědět.

Navrhovatel tvrdí, že Pojistná smlouva je neplatná, neboť nesjednává pojištění. Navrhovatel argumentuje, že pojistná částka 2.000 Kč je u Pojistné smlouvy pouze formální, když měsíční pojistné bylo sjednáno ve výši 7.000 Kč. Navrhovatel z toho dovozuje, že Instituce nepřebrala pojistné riziko a Instituce se tedy nezavázala Pojistnou smlouvou poskytnout Navrhovateli pojistnou ochranu.

Navrhovatel argumentuje, že jeho skutečnou vůlí bylo zhodnotit volné finanční prostředky. Navrhovatel tak neprojevil pojistný zájem, který je imanentní součástí institutu pojištění.

K doplňkovému úrazovému pojištění namítá Navrhovatel, že ho nepožadoval, nebyl s ním seznámen a vzhledem k absenci jakékoli zmínky o něm v příslušné části Návrhu na uzavření smlouvy o něm ani nevěděl.

Navrhovatel argumentuje, že je zcela v rozporu s principy pojištění, když Navrhovatel hradí měsíčně 7.000 Kč pojistného, v případě smrti by však oprávněná osoba od Instituce obdržela pouhých 2.000 Kč. Taková úprava pojištění nedává z pohledu pojistné teorie žádný smysl, zejména v kontextu pojistné doby trvající 20 let. Účelem Pojistné smlouvy tak zcela zjevně bylo skrýt jiný ekonomický důvod, a to poskytování investičních služeb ze strany Instituce.

Navrhovatel již dříve uvedl, že sledoval uzavřením Pojistné smlouvy jiný účel než pojistný zájem.

Vzhledem ke shora uvedenému je argument finančního arbitra o převzetí pojistného rizika zcela lichý. Není zde ani pojistný zájem ani závazek k poskytnutí pojistné ochrany. Instituce nepřebírá pojistné riziko, které je spojené s nahodilostí pojistné události. Navrhovatel může obdržet na pojistném plnění více, než uhradil na pojistném pouze v případě, že vnitřní fondy, ve kterých je pojistné alokováno, zaznamenají takový růst, který bude vyšší než všechny náklady a poplatky, o které každoročně pojistitel snižuje hodnotu pojištění. To však není princip, pojištění nýbrž investování. Skutečnost, že pojistné plnění může být zvýšeno o případný výnos z alokovaných podílových jednotek, v této úvaze také nehraje roli, neboť hodnota podílového účtu je generována z pojistného, které hradí pojistník. Jsou to v podstatě výnosy z jeho vlastních peněz.

Navrhovatel tvrdí, že jakákoli aktivita pojistitele ve prospěch zvýšení tohoto účtu je pak zpoplatněna (např. poplatek za správu fondu ve výši 2 % ročně z hodnoty). Je to právě tento aspekt, který je materiálně shodný s poskytováním investiční služby. Zjednodušeně řečeno, pojistník poskytne pojišťovně své finanční prostředky ve formě pojistného, pojišťovna je jako profesionální zákazník podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu investuje a ve sjednaný okamžik je pojistníkovi zhodnocené či znehodnocené, avšak vždy snížené o náklady a poplatky, vrátí.

Navrhovatel argumentuje, že pojistník má v takovém případě postavení obdobné postavení investora, který přichází se zájmem investovat své finanční prostředky. Instituce pak poskytuje služby obsahově odpovídající investiční službě přijímání a předávání pokynů týkajících se investičních nástrojů, a službě investiční poradenství týkající se investičních nástrojů. Na tom nemění nic ani skutečnost, že formálně je pojistné zaplacené pojistníkem ve vlastnictví Instituce. Pojistné je totiž cena za poskytovanou pojistnou ochranu, úplata za přenesení negativních finančních důsledků nahodilosti z jednotlivých subjektů na pojistitele. V případě, že není poskytována pojistná ochrana, je otázkou, jaký je právní důvod vzniku vlastnického práva Instituce k těmto finančním prostředkům.

Navrhovatel argumentuje, že formálně Pojistnou smlouvou jsou sjednány služby, které jsou jinak regulovány zákonem o podnikání na kapitálovém trhu a Instituce, aniž by měla oprávnění takové služby poskytovat, je vlastně poskytuje prostřednictvím institutu investičního životního pojištění, u kterého je složka pojistná zredukována natolik, že již o pojištění nejde.

Navrhovatel je přesvědčen, že Pojistná smlouva odporuje smyslu regulace činností účastníků kapitálového a pojistného trhu upravené v zákoně o podnikání na kapitálovém trhu a v zákoně o pojišťovnictví, jejichž cílem je zajištění důvěryhodnosti a stability těchto finančních trhů jako jedné ze základních podmínek pro fungování ekonomiky. Je nesporné, že oba předpisy mají za účel zajišťovat ochranu mnohem obecnější a širší, tj. ochranu, která je v zájmu celé společnosti, a tudíž jejich smysl a účel vyžaduje, aby právní jednání, které je s nimi v rozporu, od počátku nevyvolávalo právní následky.

Navrhovatel nesouhlasí se závěrem finančního arbitra, že sjednání výše pojistné částky je záležitostí smluvní autonomie a argumentuje, že smluvní autonomie má svoje zákonné meze (čl. 2 Listiny základních práv a svobod). Navrhovatel argumentuje, že Instituce jako pojišťovna může podle § 3 odst. 4 zákona o pojišťovnictví vykonávat pouze pojišťovací a zajišťovací činnost a činnost s ní související.

Navrhovatel tvrdí, že v případě, kdy v pojistné smlouvě není sjednáno smysluplné pojistné plnění, nelze dovodit ani poskytnutí pojistné ochrany ze strany pojistitele. Na základě Pojistné smlouvy se Instituce nezavazuje vykonávat pojišťovací činnost, ale jinou činnost,

v daném případě investiční službu, což odporuje zákonu o pojišťovnictví a obchází zákon o podnikání na kapitálovém trhu.

Navrhovatel tvrdí, že výše rizikového pojistného je naprosto marginální ve vztahu k ostatním poplatkům, neboť Pojistná smlouva sjednávala pojištění pouze formálně a nikoliv materiálně.

Navrhovatel argumentuje, že pokud by smluvní strany sjednaly pojištění v materiálním smyslu, hrálo by ujednání o rizikovém pojistném zcela zásadní roli, a v případě jeho neplatnosti by bylo nutné konstatovat, že taková pojistná smlouva je neplatná jako celek. Závěr finančního arbitra o oddělitelnosti ujednání o rizikovém pojistném naopak podporuje tvrzení Navrhovatele o nesjednání pojištění, protože zjevná nedůležitost rizikového pojistného dokládá, že Pojistná smlouva se pokouší materiálně sjednat jiné služby než pojištění.

Navrhovatel nesouhlasí se závěrem finančního arbitra, že Instituce Navrhovateli „strhávala“ rizikové pojistné. Instituce Navrhovateli nestrhává žádné rizikové pojistné, Instituce podle pojistných podmínek snižuje o rizikové pojistné hodnotu podílových jednotek. Termín „strhávání rizikového pojistného Navrhovateli“, naznačuje, že o tyto poplatky je snižován majetek Navrhovatele. Takový přístup je však v rozporu se skutečností, že o rizikové pojistné je snižována hodnota pojištění, která majetkem Navrhovatele není a ani být majetkem nemůže, neboť hodnota cehokoliv nemůže být předmětem občanskoprávního vztahu.

Navrhovatel argumentuje, že předmětem Pojistné smlouvy jsou vzájemné závazky Instituce a Navrhovatele. Ve smyslu § 2 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“), se Instituce zavazuje v případě vzniku nahodilé události poskytnout ve sjednaném rozsahu plnění a Navrhovatel se zavazuje Instituci platit pojistné. V Pojistné smlouvě není nikde sjednán závazek Navrhovatele platit rizikové pojistné. Čl. 12 odst. 1 Zvláštních pojistných podmínek stanoví, že *„Pojistitel snižuje každý měsíc podílový účet pojistníka o rizikové pojistné za rizika sjednaná v pojistné smlouvě.“* Ujednání o rizikovém pojistném jsou pouhou součástí mechanismu formování hodnoty pojištění, pomocí níž Instituce stanovuje výši pojistného plnění. V případě neplatnosti takových ustanovení tak nemůže vzniknout nárok Navrhovatele na jejich vrácení. Neoprávněné snižování hodnoty pojištění o neplatné a nesjednané poplatky vede k nesprávné kalkulaci výše hodnoty pojištění a v důsledku toho k nesprávné kalkulaci jakéhokoliv plnění z Pojistné smlouvy. Až teprve v případě vyplacení nesprávně vypočítaného pojistného plnění či odkupného poté, co nastane pojistná událost či je smlouva ukončena, začne plynout promlčecí doba, neboť teprve právo na pojistné plnění či právo na výplatu odkupného je majetkovým právem, které podléhá promlčení. V okamžiku snížení hodnoty pojištění o neoprávněně účtované poplatky či rizikové pojistné tak nemůže Navrhovateli začít běžet promlčecí lhůta k vydání bezdůvodného obohacení, protože Navrhovatel nemá v tomto okamžiku vůči Instituci žádný nárok.

Navrhovatel tvrdí, že nárok na plnění z Pojistné smlouvy, který se může promlčovat, Navrhovateli vznikne až v případě pojistné události nebo např. při předčasném ukončení Pojistné smlouvy.

Navrhovatel odkazuje, že ve smyslu ustanovení § 101 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „starý občanský zákoník“), resp. ve znění účinném k datu uzavření Pojistné smlouvy, běží promlčecí doba ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé.

Navrhovatel dovozuje, že snižování hodnoty pojištění o neplatné poplatky či rizikové pojistné, je účetní operací, která je plně v dispozici Instituce, a proto není pro Navrhovatele ani detekovatelný okamžik, kdy by se měl svého práva na vrácení těchto poplatků domáhat a stavět tak běh promlčecí lhůty.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr se v Nálezu měl zabývat otázkou neplatnosti Pojistné smlouvy pro rozpor se zásadou poctivosti. Navrhovatel argumentuje, že koncipování smluvních ujednání Pojistné smlouvy je v rozporu se zásadou poctivosti upravenou v § 6 ve spojení s § 3030 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nový občanský zákoník“).

Navrhovatel argumentuje, že porušení poctivosti a zásady rovnosti spočívá v principu vytváření počátečních podílových jednotek za účelem stržení poměrně vysokých počátečních nákladů. Navrhovatel tvrdí, že jde o nepřehlednou a složitě formulovanou konstrukci, kterou průměrný spotřebitel není schopen rozklíčovat a odhalit její důsledky pro budoucí pojistné plnění. Navrhovatel dále tvrdí, že pro běžného spotřebitele je neodhalitelný skrytý poplatek vyplývající z 5 % rozdílu mezi nákupní a prodejní cenou podílových jednotek. Netransparentní je též ujednání o nákladech souvisejících s nákupem a prodejem prostředků patřících fondu a poplatku za správu fondů, neboť jejich dopad na hodnotu podílových jednotek je pro běžného spotřebitele nezjistitelný.

Navrhovatel tvrdí, že účelem složitosti a netransparentnosti předmětných smluvních ujednání je skrytí nakládání s podílovými jednotkami alokovanými na podílovém účtu tak, aby pojistník neodhalil operace v neprospěch svého budoucího pojistného plnění.

4. Vyjádření Instituce k námitkám Navrhovatele

Instituce napadený Nález pokládá v části vztahující se k promlčení a posouzení Pojistné smlouvy (vyjma výroků vážících se k neplatnému ujednání rizikového pojistného a uložení sankce Instituci) za věcně správný a řádně odůvodněný, když finanční arbitr postupoval v souladu se zásadou procesní ekonomie, skutkový stav zjistil v takovém rozsahu, jaký byl potřebný pro vypořádání se s argumenty Navrhovatele a se vznesenou námitkou promlčení a danou věc také správně právně posoudil.

5. Námítky Instituce

Instituce argumentuje, že finanční arbitr shledal jako jediný důvod částečné neplatnosti Pojistné smlouvy skutečnost, že ujednání o rizikovém pojistném není dostatečně určité.

Instituce namítá, že nejen, že právní úprava nevyžaduje uvádět jednotlivé finanční výše plnění či protiplnění přesnou částkou - číslem, ale dokonce tak činí záměrně. V mnoha případech účastníci právních vztahů totiž nechtějí stanovit či sjednávat přesné částky – výše nákladů či plnění, ale tyto chtějí stanovit pouze způsobem, jak se vypočtou nebo určí, jako např., že plnění bude v rozsahu vzniklé škody – např. u pojistných smluv vůči vzniku škody. Pokud by právní předpisy vyžadovaly určení přesné částky, bylo by subjektům práva znemožněno uzavírat velké množství smluv či ujednání.

K rizikovému pojistnému Instituce odkazuje na § 66 odst. 2 písm. g) zákona o pojistné smlouvě, podle něhož musí být zájemci před uzavřením pojistné smlouvy týkající se pojištění osob oznámena informace o výši pojistného za každé sjednané soukromé pojištění včetně doplňkového soukromého pojištění, pokud bylo požadováno. Instituce dále odkazuje na čl. 2 odst. 3 usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Listina základních práv a svobod“) a čl. 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Instituce argumentuje, že jí zákon ukládá povinnost seznámit pojistníka s výší pojistného ke každému jednotlivému pojištění. Rozhodně však Instituci neukládá a nikdy neukládal povinnost dalšího případného rozčlenění tohoto pojistného. Pro pojistníka/pojištěného je totiž podstatná právě ta informace, jakou celkovou částku pojistného bude hradit, resp. jaká

částka z celkového pojistného se vztahuje k jednotlivému samostatně sjednávanému pojištění. V případě pojistného u životního pojištění, pro které je charakteristickým rysem jeho dlouhodobost, by navíc taková informace, uvedená při sjednávání pojištění, neměla pro klienta ani dostatečnou vypovídací hodnotu ve vztahu k dalšímu vývoji životního pojištění. Výše pojistného v životním pojištění totiž závisí na parametrech pojištění, jaké jsou např. vstupní věk pojištěného, sjednaná pojistná doba a sjednaná pojistná částka. Výše rizikového pojistného za pojištění pro případ smrti se mění v závislosti na věku pojištěného (každý pojistný rok dochází ke změně).

Instituce argumentuje, že klient hradí běžné pojistné za životní pojištění stále ve stejné výši, jeho rozklad na rizikové pojistné, na investice, na úhradu/splácení počátečních a správních nákladů v životním pojištění se s průběhem doby trvání pojištění a se zvyšujícím se věkem pojištěného mění v tom směru, že ta část pojistného, která je určena na rizikové pojistné, se zvyšuje. Stejně jako na výši nákladů spojených s Pojistnou smlouvou, se mohl Navrhovatel kdykoliv dotázat i na odkupné a aktuální stav kapitálové hodnoty.

Instituce argumentuje, že Navrhovatel měl vědomost o důvodech údajné absolutní neplatnosti již v okamžiku uzavření Pojistné smlouvy, neboť již v tomto okamžiku věděl o veškerých skutečnostech, na kterých nyní svou argumentaci o údajné neplatnosti Pojistné smlouvy zakládá, finanční arbitr by tak měl považovat za rozhodné datum 1. 9. 2015, nikoliv 1. 9. 2014, protože je nutné aplikovat nikoliv tříletou objektivní, ale dvouletou subjektivní promlčecí dobu.

Instituce argumentuje, že finanční arbitr musí posoudit bezdůvodné obohacení nejen na straně Instituce, ale i na straně Navrhovatele. V případě, že by finanční arbitr plnění poskytnuté Institucí nezohlednil, porušil by finanční arbitr právo Instituce na spravedlivý proces.

Instituce argumentuje, že je nutné zohlednit, že Navrhovateli byla po celou dobu trvání Pojistné smlouvy poskytována pojistná ochrana, která představuje hlavní plnění ze strany Instituce. Část Navrhovatelem uhrazeného pojistného (tzv. rizikové pojistné) tak byla spotřebována právě tím, že Navrhovateli byla poskytována pojistná ochrana, neboť pokud by v průběhu trvání pojištění došlo k pojistné události, Instituce by mu vyplatila odpovídající pojistné plnění.

6. Vyjádření Navrhovatele k námitkám Instituce

Navrhovatel se ve stanovené lhůtě k Námitkám Instituce nevyjádřil.

7. Řízení o námitkách

7.1 *Subjektivní promlčecí doba*

Finanční arbitr musel posoudit námitku promlčení, kterou vznesla Instituce. V Nálezu pak náležitě odůvodnil, proč a jak námitku promlčení posoudil, s tím, že odkázal na ustálenou rozhodovací praxi soudů, včetně Nejvyššího soudu České republiky. Námitka Navrhovatele, že finanční arbitr posuzoval promlčení zbytečně a že se zabýval subjektivní lhůtou u Pojistné smlouvy, kterou shledal platnou, je tedy zcela nedůvodná.

Finanční arbitr v Nálezu dovedl, že subjektivní promlčecí doba začala běžet nejpozději 24. 4. 2017, proto využil objektivní promlčecí dobu, tj. 1. 9. 2014, tj. 3 roky před podáním návrhu na zahájení řízení v objektivní promlčecí době a přiznal Navrhovateli rizikové pojistné na smrt, které si Instituce strhla po 1. 9. 2014.

7.2 K poplatkové struktuře a přenosu rizika

Finanční arbitr odkazuje, že Navrhovatelova tvrzení o poplatkové struktuře neodpovídají skutečnosti. Jak již finanční arbitr vysvětlil a odůvodnil v Nálezu, poplatky upravuje čl. 12 Zvláštních pojistných podmínek, takto „Poplatky

1. Pojistitel snižuje každý měsíc podílový účet pojistníka o rizikové pojistné za rizika sjednaná v pojistné smlouvě.

2. Za účelem krytí nákladů souvisejících s uzavřením pojistné smlouvy (dále jen „počáteční náklady“) sráží pojistitel u pojištění s běžným pojistným na konci každého pojistného roku pojistitelem stanovené procento počátečních jednotek z celkového množství počátečních jednotek, a to do konce pojistné doby, nejvýše však po dobu 10 let. U pojistných smluv s jednorázovým pojistným sráží pojistitel na konci každého pojistného roku maximálně 1,5 % počátečních jednotek z celkového množství počátečních jednotek, a to do konce pojistné doby, nejvýše však po dobu 10 let.

3. Pojistitel strhává každý měsíc sjednané pojistné doby z podílového účtu pojistníka správní náklady za daný měsíc. Maximální výše správních nákladů činí 100 Kč. Správní náklady mění pojistitel nejvýše jednou za pojistný rok.

4. Hodnotu podílového účtu pojistníka může pojistitel navíc snížit o další technické poplatky související se správou pojištění. Přehled těchto poplatků je uveden v sazebníku poplatků.

5. U pojistných smluv s běžným pojistným strhává pojistitel poplatky uvedené v odst. 1, 3 a 4 z akumulačních jednotek. Pojistitel přeměňuje tyto poplatky podle nákupní ceny podílové jednotky platné k prvnímu dni v měsíci na akumulační jednotky, o které pak sníží počet aktuálních podílových jednotek evidovaných na podílovém účtu pojistníka. ...[...].

7. Aktuální sazebník poplatků je k nahlédnutí v sídle a obchodních místech pojistitele.“

Instituce tedy za pojistné placené první dva roky ve výši 7.000 Kč měsíčně u Pojistné smlouvy nakupovala počáteční jednotky. Ustanovení „Poplatky investičního životního pojištění“ na str. 57 sešitu pojistných podmínek (dále jen „Sazebník poplatků“) stanoví výši těchto poplatků, a to měsíční správní poplatek ve výši 30 Kč, rozdíl mezi nákupní a prodejní cenou podílových jednotek u běžného pojistného 5 %, počáteční náklady 7 % za rok.

Správní poplatky si Instituce sráží až z akumulačních jednotek, které se ale v prvních dvou letech netvoří, tj. v prvních dvou letech si Instituce správní poplatky nesráží, ale akumuluje je jako dluh, který sráží z akumulačních jednotek až od třetího roku pojištění. Počáteční náklady si Instituce sráží až na konci pojistného roku.

V praxi to znamená, že pokud by Navrhovatel zaplatil např. měsíční pojistné ve výši 7.000 Kč, a po jednom měsíci by nastala pojistná událost, obmyšlený by při nulovém zhodnocení obdržel částku 7.000 Kč sníženou o rozdíl mezi nákupní a prodejní cenou jednotek ve výši 5%, která by se účtovala 2 x (za nákup a za prodej); za 7.000 Kč by tedy Instituce nakoupila počáteční jednotky v ceně 6.650 Kč, při prodeji počátečních jednotek ve výši 6.650 Kč by obmyšlený obdržel výplatu počátečních podílových jednotek ve výši 6.317,50 Kč + garantovanou částku 2.000 Kč, tj. 8.317,50 Kč.

Tvrzení Navrhovatele, že by obmyšlený v případě nulového zhodnocení neobdržel více, než Navrhovatel zaplatil na pojistném, se tedy nezakládá na pravdě. Z výše uvedeného rovněž vyplývá, že Instituce sice v malé části, ale přesto přebírala pojistné riziko.

7.3 K rozporu se zákonem o podnikání na kapitálovém trhu

V Nálezu a nyní i v rozhodnutí o námitkách finanční arbitr náležitě vysvětlil a odůvodnil, že se u Pojistné smlouvy jedná o pojištění, protože Instituce převzala pojistné riziko. Protože Pojistné smlouvy sjednávají pojištění, nevztahuje se na ně zákon o podnikání na kapitálovém trhu, ale zákon o pojistné smlouvě.

7.4 K neplatnosti rizikového pojistného na smrt

Finanční arbitr nevyložil ani nedovodil, že rizikové pojistné musí být vyjádřeny přesnou částkou, ale vyložil, že s přihlédnutím k zákonnému požadavku určitosti musí být náklady upraveny takovým způsobem, ze kterého bude nepochybná jejich výše nebo vzorec, na základě kterého by byla výše těchto nákladů určitelná.

Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 19. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 573/2005, že „[z]ávěr o neurčitosti právního úkonu předpokládá, že ani jeho výkladem nelze dospět k nepochybnému poznání, co chtěl účastník projevit“, tedy že právní úkon je určitý, pokud lze jeho obsah zjistit výkladem.

Způsob, jakým je rizikové pojistné upraveno ve Zvláštních pojistných podmínkách, však nedává jakékoliv výkladové vodítko pro určení jejich faktické výše, protože čl. 12 odst. 1 Zvláštních pojistných podmínek neodkazuje na žádný bližší způsob stanovení výše rizikového pojistného, a tudíž nelze obsah ustanovení poznat, a to ani za pomoci výkladových pravidel.

Skutečnost, že právní předpisy nestanoví rizikové pojistné jako podstatnou náležitost pojistných smluv, neznamená, že by smluvní strany pojistné smlouvy neměly povinnost dodržovat obecné náležitosti kladené na každý právní úkon, tedy jeho určitost a srozumitelnost. Pojistná smlouva je pojištěním rezervotvorným, tj. pojišťovna nespotřebovává celé zaplacené pojistné na krytí rizik a poplatků, ale vytváří rezervu resp. hodnotu investice Pojistné smlouvy, která je Navrhovateli vyplacena v případě dožití nebo kterou poníženu o poplatky vyplatí Navrhovateli v případě předčasného ukončení Pojistné smlouvy. Z výše uvedeného je tedy patrné, že výše strhávaného rizikového pojistného má vliv na výši plnění při dožití či na výši odkupného. Z tohoto důvodu finanční arbitr konstatuje, že u Pojistné smlouvy není ujednání o strhávání rizikového pojistného minoritním ujednáním, jak Instituce argumentuje, ale je ujednáním podstatným, pro něž není požadavek na určité sjednání nepřiměřený.

Finanční arbitr souhlasí s Institucí, že každá pojistná smlouva o životním pojištění má svůj individuální charakter daný pojistným produktem, výší pojistného, frekvencí placení pojistného, výší pojistné částky pro smrt, případnými dalšími úrazovými připojištěními, nicméně tato individualizace nespočívá v tom, že pojistník má s Institucí možnost si individuálně dohodnout výši rizikového pojistného, ale v tom, že Instituce podle parametrů pojistné smlouvy a podle své metodiky (pojistné matematických metod) vypočte výši rizikového pojistného.

Skutečnost, že se rizikové pojistné na smrt v čase mění, nevylučuje možnost přesného sjednání výše rizikového pojistného na jednotlivé roky, např. tabulkou s rozepsanou výší rizikového pojistného v jednotlivých letech podle věku pojistníka.

Finanční arbitr tak setrvává na závěru, že ujednání čl. 12 odst. 1 Zvláštních pojistných podmínek o strhávání rizikového pojistného, počátečních, správních nákladů jsou neurčitá a tudíž neplatná ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku.

7.5 K oddělitelnosti ujednání o rizikovém pojistném na smrt

K námitce Navrhovatele o tom, že toto smluvní ujednání není oddělitelné od zbytku, neboť ujednání o rizikovém pojistném je zásadní, finanční arbitr konstatuje, že z žádného právního předpisu nevyplývá, že by ujednání o rizikovém pojistném na smrt bylo podstatnou součástí pojistné smlouvy, např. čistě riziková pojištění ani tyto ujednání neobsahují, protože u nich celé pojistné slouží na úhradu rizik a poplatků, a proto není nutné vyčíslovat poplatky a rizika.

Výše rizikového pojistného by měla být obecně ve smlouvě o investičním životním pojištění sjednána, finanční arbitr však a priori nepovažuje toto ujednání za klíčové, proto vždy zkoumá vůli smluvních stran (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Odo 771/2005). V Nálezu finanční arbitr dovedl a náležitě odůvodnil, že takto nastavenou Pojistnou smlouvu by smluvní strany uzavřely i bez platného ujednání rizikové pojistného a nyní v námitkovém řízení žádá ze stran netvrdí opak.

7.6 Strhávání rizikového pojistného a promlčení

Čl. 24 Zvláštních pojistných podmínek stanoví, že „1. V případě dožití se konce pojištění vyplatí pojistitel aktuální hodnotu podílového účtu pojištěnému, není-li v pojistné smlouvě dohodnuto jinak.

2. V případě smrti pojištěného vyplatí pojistitel pojistnou částku určenou pojistnou smlouvou a aktuální hodnotu podílového účtu platnou ke dni nahlášení pojistné události osobě určené v pojistné smlouvě (obmyšlené osobě). Ke dni úmrtí pojištěné osoby pojištění zaniká.“

Navrhovatel má za Institucí podmíněnou pohledávku ve výši hodnoty podílového účtu, kterou Instituce vyplatí Navrhovateli při dožití. Obmyšlená osoba má za Institucí podmíněnou pohledávku ve výši hodnoty podílového účtu + 2.000 Kč.

Podle čl. 12 odst. 1 Zvláštních pojistných podmínek platí, že „Pojistitel snižuje každý měsíc podílový účet pojistníka o rizikové pojistné za rizika sjednaná v pojistné smlouvě.“

Pokud tedy Instituce sníží podílový účet pojistníka o rizikové pojistné na smrt, zmenší se pohledávka Navrhovatele, resp. obmyšlené osoby. Pohledávka na pojistné plnění je majetkové právo, a pokud se sníží její výše, sníží se podmíněná pohledávka (tj. majetek) Navrhovatele, resp. obmyšlené osoby.

Instituce se tím, že z neplatného ujednání o rizikovém pojistném na smrt strhávala rizikové pojistné, bezdůvodně obohacovala, neboť bezdůvodně snižovala pohledávku na výplatu pojistného plnění.

Promlčecí lhůta na vydání bezdůvodného obohacení začíná podle § 107 starého občanského zákoníku běžet v okamžiku, kdy k bezdůvodnému obohacení došlo. Jelikož Instituce pohledávku na pojistné plnění snižovala pravidelně každý měsíc, bezdůvodné obohacení Instituce vznikalo každý měsíc od uzavření Pojistné smlouvy. Bezdůvodné obohacení vzniklé v daný měsíc má svoji vlastní promlčecí lhůtu, nezávislou na běhu promlčecích lhůt bezdůvodných obohacení za jiné měsíce.

Promlčecí lhůta na vydání bezdůvodného obohacení tedy může uplynout, aniž by ochuzený věděl o vzniku bezdůvodného obohacení, což naplňuje zásadu, že bdělým náleží práva (vigilantibus iura scripta sunt).

7.7 Zásada poctivosti

Podle § 4 odst. 4 a 5 zákona o pojistné smlouvě platí, že „(4) Součástí pojistné smlouvy jsou pojistné podmínky vydané pojistitelem, nejsou-li uvedeny přímo v pojistné smlouvě. Pojistník s nimi musí být před uzavřením pojistné smlouvy prokazatelně seznámen, s výjimkou § 23 odst. 4, a bez jeho souhlasu nelze tyto pojistné podmínky měnit. (5) Pojistné podmínky obsahují zejména vymezení podmínek vzniku, trvání a zániku pojištění, vymezení pojistné události, stanovení podmínek, za kterých nevzniká pojistiteli povinnost poskytnout pojistné plnění (výluky z pojištění), způsob určení rozsahu pojistného plnění a jeho splatnost.“

Zákon o pojistné smlouvě tedy přímo předpokládá, že formulář pojistné smlouvy je doplněn pojistnými podmínkami, tj. pojistné smlouvy pro retailové klienty se vždy skládají

z individualizovaného formuláře pojistné smlouvy doplněné obecnými pojistnými podmínkami.

Skutečnost, že se smlouvou o finančním produktu jsou spojené poplatky, by pro průměrného spotřebitele nemělo být žádným překvapením, neboť Instituce je podnikatelským subjektem, který svoji činnost vyvíjí za účelem zisku. Ujednání o poplatcích jsou tak v rámci pojistných podmínek velmi očekávatelným ujednáním. Obecně tedy nemůže být v rozporu se zásadou poctivosti, když Instituce požaduje úplatu za poskytovanou službu.

Navrhovatel argumentuje složitostí poplatkové struktury v pojistných podmínkách, nicméně v řízení nebyl předložen jediný podklad ani tvrzení Navrhovatele, že by se Navrhovatel poplatkovou strukturou blíže zabýval a pojistné podmínky četl; z tvrzení Navrhovatele naopak vyplývá, že pojistné podmínky nečetl, ačkoliv svým podpisem potvrdil, že je měl k dispozici a sám je v řízení předložil a ačkoliv mu muselo být zřejmé, že návrh na uzavření pojistné smlouvy o 2 stranách neupravuje celý pojistný vztah. Finanční arbitr tak má za to, že tato námitka Navrhovatele je ryze účelová.

Poplatková struktura Pojistné smlouvy je skutečně poměrně složitá, nicméně Navrhovatel uzavřel komplikovaný finanční produkt spojující pojištění s investicí; pokud si Navrhovatel přál jednoduchý produkt, mohl si sjednat například vkladní knížku či spořicí účet.

Finanční arbitr nesouhlasí s tím, že nákup počátečních jednotek v prvních dvou letech trvání pojištění by byl principiálně namířen proti klientovi. Naopak, tento systém, ač je složitější k pochopení než například ujednání o tom, že 90% pojistného zaplaceného v prvních dvou letech slouží na úhradu poplatků, je pro klienta ve svém důsledku výhodnější než výše uvedená příkladová poplatková struktura. A to zejména tím, že Instituce si každý rok strhne 7% počátečních podílových jednotek, ale při dožití Instituce vyplatí 100% zbylých počátečních jednotek, tj. počáteční jednotky se mohou zhodnocovat a Navrhovateli se minimálně částečně vrátí částka, kterou za nákup počátečních jednotek původně zaplatil. Naproti tomu, pokud si pojišťovna počáteční náklady strhne v prvních dvou letech, žádná (ani částečná) přímá návratnost této částky není. Dále na sebe Instituce tímto mechanismem poplatkové struktury částečně „přebírá“ investiční riziko, neboť nominální výše poplatku, je závislá na hodnotě dané podílové jednotky, tj. když fond bude „vydělávat“, Instituce si na poplatek strhne nominálně vyšší částku, než když fond prodělává. Toto může Instituci pozitivně motivovat k výběru fondů; naopak, pokud má pojišťovna fixně danou výši poplatků, může pro ni být nerozhodné, zda dané fondy „vydělávají“ či „prodělávají“.

Dále v případě smrti Navrhovatele Instituce vyplatí podle čl. 24 odst. 2 Zvláštních pojistných podmínek „*aktuální hodnotu podílového účtu*“, tj. i hodnotu počátečních jednotek. Kdyby si Instituce strhla počáteční náklady hned v prvních dvou letech trvání pojištění, neobdržela by obmyšlená osoba z pojistného zaplaceného v prvních dvou letech nic, takto obdrží zbývající hodnotu počátečních jednotek. Analogická je situace v případě předčasného ukončení pojistné smlouvy, kdy by Navrhovatel z počátečních jednotek obdržel část počátečních jednotek podle odkupního koeficientu.

Finanční arbitr odmítá námitku Navrhovatele, že poplatek 5% vyplývající z rozdílu mezi nákupní a prodejní cenou jednotky je pro spotřebitele neodhalitelný, když tento „poplatek“ je uveden v části pojistných podmínek „poplatky investičního životního pojištění“, tudíž každý, kdo si tuto část pojistných podmínek přečte, je s tímto „poplatkem“ dostatečně určitě seznámen.

Finanční arbitr považuje za nedůvodnou také námitku Navrhovatele, že poplatek za správu fondu je netransparentní, když tento poplatek je uveden v části pojistných podmínek „poplatky investičního životního pojištění“ jako první uvedený poplatek, tudíž každý, kdo si tuto část pojistných podmínek přečte, musí být s tímto poplatkem dostatečně určitě seznámen.

Finanční arbitr porušení zásady poctivosti či netransparentnost pojistných podmínek neshledává. Složitost poplatkové struktury, nikoli však nepoctivá nebo netransparentní, je seznatelná při prvním přečtení Pojistné smlouvy a pojistných podmínek, které jsou součástí pojistného vztahu. Pokud tedy Navrhovatel vše přečetl a vznáší námitku až nyní, svědčí to o tom, že chtěl Pojistnou smlouvu s poměrně složitou poplatkovou strukturou; může to však svědčit i o tom, že Navrhovatel smluvní dokumentaci nečetl, takové jednání nicméně nemůže finanční arbitr aprobovat.

7.8 *Doplňkové úrazové pojištění*

K tvrzené neplatnosti doplňkového úrazového pojištění finanční arbitr konstatuje, že podle § 1 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi, je finanční arbitr příslušný rozhodovat spor mezi spotřebitelem a „*pojistitelem nebo pojišťovacím zprostředkovatelem při nabízení, poskytování nebo zprostředkování životního pojištění*“.

Podle § 54 zákona o pojistné smlouvě je životní pojištění pojištěním pro případ smrti, dožití se určitého věku nebo dne určeného smlouvou jako konec pojištění, anebo pro případ jiné skutečnosti týkající se změny osobního postavení člověka. Za pojištění změny osobního postavení člověka se např. považuje svatební pojištění, pojištění narození dítěte. Pojištění pro případ úrazu nebo nemoci je sice stejně jako životní pojištění podkategorie pojištění osob, zákon o pojistné smlouvě ho však upravuje samostatně v ustanoveních § 60 a násl. resp. § 62 a násl.

Finanční arbitr tak není jakkoliv příslušný rozhodovat o platnosti doplňkového úrazového pojištění pro případ smrti.

Finanční arbitr současně nepovažuje sjednání pojištění smrti úrazem v prvním roce pojištění za rozporné se zásadou poctivosti, a to především s ohledem na to, že nebylo v řízení prokázáno, že by si Instituce za poskytnutí tohoto pojištění strhla jakoukoliv částku. Je v rozporu s logikou, aby sjednání připojištění, které je chápáno jako benefit pro Navrhovatele, za který si Instituce nic neúčtuje, bylo v rozporu se zásadou poctivosti, neboť tímto ustanovení Instituce nijak nezhoršila postavení Navrhovatele, ale naopak ho zlepšila.

8. K výroku rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr neshledal, že by ve věci určení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení Navrhovateli rozhodl věcně nesprávně z důvodů namítaných Navrhovatelem a Institucí, a setrvává tak na svém právním závěru, že Pojistná smlouva je pouze částečně neplatná v ujednání o rizikovém pojistném na smrt a že Instituce je povinna vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení ve výši 197,20 Kč.

Na základě výše uvedené skutečnosti rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

Poučení:

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (*in případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá nález právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra*).

Podle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitř

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce ■
Instituce – datová schránka bcmp6yp

